

Fulbright University Việt Nam

Chính sách phát triển 2019

Buổi (4): Nhà nước và Thị trường: Các hình thức của chủ nghĩa tư bản

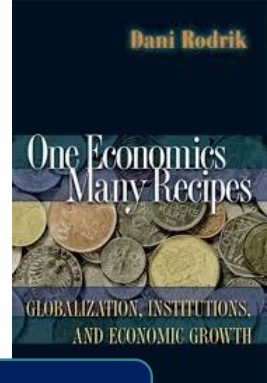
Nội dung buổi học

- Một trong những thể chế quan trọng nhất của thời kỳ hiện đại là chủ nghĩa tư bản, tuy nhiên trên thực tế chủ nghĩa tư bản phát triển thành nhiều hình thức khác nhau ở từng quốc gia và khu vực.
- Những hình thái khác nhau của chủ nghĩa tư bản? (thị trường tự do vs. thị trường có điều tiết) (LME vs. CME)
- Cách một số quốc gia châu Âu phát triển?
- Hàm ý dành cho Việt Nam và các nước đang phát triển?

Tóm tắt: quy tắc hành vi tốt đối với phát triển

- Trong thập niên 1950-1960: “cú huých lớn”, kế hoạch và thay thế nhập khẩu là những khẩu hiệu hiệu triệu của những nhà cải cách kinh tế ở các nước nghèo.
- Ý tưởng này dần mất cơ sở trong thập niên 1970 – chuyển hướng sang quan điểm thị trường nhấn mạnh vai trò hệ thống giá và quan điểm hướng ngoại.
- Vào cuối thập niên 1980, các nhà hoạch định chính sách thống nhất quan điểm về những nguyên tắc chính sách có lợi cho phát triển, John Williamson (1990) gọi sự thống nhất này là “Đồng thuận Washington” – đồng thuận Washington vẫn là nằm ở vị trí trung tâm trong khung chính sách cần thiết cho tăng trưởng kinh tế.

Tóm tắt: Lý tưởng chính thống

Quyền sở hữu tài sản

Quyền sở hữu tư nhân, được pháp luật bảo vệ

Quản trị doanh nghiệp

Do cổ đông làm chủ, bảo vệ quyền lợi của cổ đông

Quan hệ giữa doanh nghiệp và chính phủ

Quan hệ giao dịch theo nguyên tắc của thị trường tự do

Tổ chức công nghiệp

Phân quyền, thị trường cạnh tranh, với luật chống độc quyền mạnh mẽ

Hệ thống tài chính

Nới lỏng quản lý, dựa trên chứng khoán, tự do tham gia, có cơ quan chức năng quản lý

Thị trường lao động

Phân quyền, thị trường lao động nới lỏng thể chế linh hoạt và tự do

Dòng vốn quốc tế

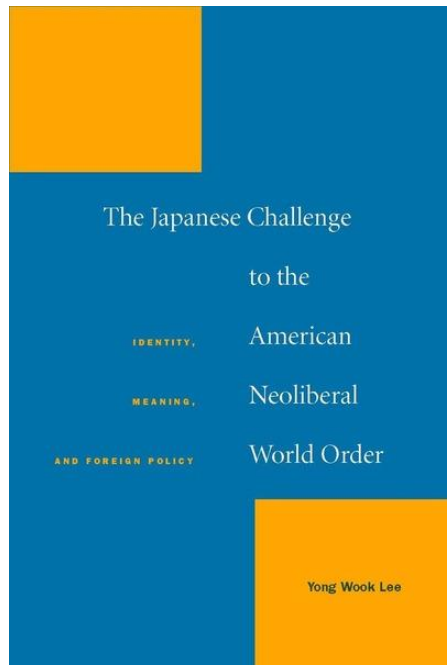
Tự do

Sở hữu công

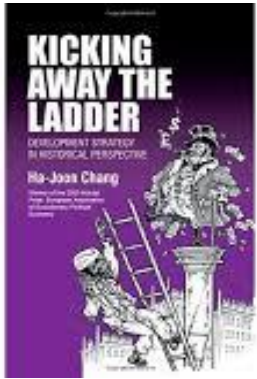
Không có sở hữu công trong khu vực sản xuất

Trật tự thế giới tân tự do

- Kết thúc Chiến tranh lạnh – củng cố trật tự thế giới theo kinh tế (“*thị trường tự điều tiết và nhà nước hạn chế can thiệp vào các hoạt động kinh tế*” sẽ đảm bảo hiệu quả và năng suất của nền kinh tế.
- Nỗ lực của những người theo chủ nghĩa tân tự do là xây dựng một trật tự thế giới mới với câu khẩu hiệu mới.
- Giảm tính chính danh của nhà nước → sai chức năng | đi ngược lại lịch sử.
- Chủ nghĩa tư bản tự do là hình thức phát triển kinh tế xuyên lịch sử, chính đáng và có tính phổ quát → kinh tế do Hoa Kỳ dẫn đầu, thể chế Bretton Woods (Ngân hàng thế giới và IMF) → “con đường duy nhất” có tính chính danh

Nhưng thực tế thì thế nào?

- Quyển sách của nhà kinh tế học Ha-Joon Chang ở đại học Cambridge về chiến lược phát triển của những nền kinh tế tiên tiến (vd. bảo hộ | thuế quan).
- Đây là những nhà nước để thị trường tự điều tiết hay nhà nước bảo hộ?
- Đức?
- Pháp?
- Thụy Điển?

Quá trình phát triển của chủ nghĩa tư bản

- Chủ nghĩa tư bản – được định nghĩa là hệ thống kinh tế dựa trên nguyên tắc tài sản thuộc sở hữu tư nhân, nguyên tắc thịnh hành trong 200 năm.
- Mặc dù có lịch sử lâu đời, ở những quốc gia khác nhau, chủ nghĩa tư bản lại biến đổi và tồn tại dưới nhiều hình thức khác nhau → “Những hình thái tư bản” (VoC-Varieties of Capitalism)
- Khác biệt trong đánh giá thành tựu như tăng trưởng kinh tế, lạm phát, năng suất yếu tố tổng hợp
- Diễn biến gần đây trong phân loại chủ nghĩa tư bản

Thị trường và Tập trung (Weber)

	Kinh tế thị trường	Kinh tế tập trung
<i>Vai trò của nhà nước</i>	Điều tiết	Can thiệp
	Không có chính sách công nghiệp rõ ràng	Chính sách công nghiệp hóa (có chiến lược và có mục tiêu)
<i>Vai trò của cán bộ nhà nước</i>	Không danh giá	Là tầng lớp được giáo dục bài bản, có trình độ, có năng lực, công việc được trong vong
	Rất nhạy cảm (biến đổi theo môi trường)	Không nhạy cảm

Biện pháp can thiệp

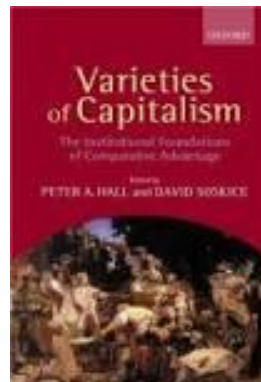
Mức độ nhạy cảm với những điều kiện bên ngoài (nền kinh tế toàn cầu)

Những hình thái của chủ nghĩa tư bản

- Peter A. Hall và David Soskice (2001) - “Những hình thái thể chế khác nhau định hình chủ nghĩa tư bản”
- Tìm hiểu những điểm giống và khác giữa những nền kinh tế đã phát triển
- Hai mối quan hệ nhà nước-thị trường lý tưởng: LME (kinh tế thị trường tự do) và CME (kinh tế thị trường có điều tiết)

LME
Thị trường
cạnh tranh

CME
Mối quan hệ
phi thị trường

	Số lượng các quốc gia OECD	Quốc gia
Kinh tế thị trường tự do	6	Hoa Kỳ, Anh, Ireland, Canada, Úc, New Zealand
Kinh tế thị trường có điều tiết	10	Đức, Nhật Bản, Thụy Sĩ, Hà Lan, Bỉ, Thụy Điển, Na Uy, Đan Mạch, Phần Lan, Áo
Mơ hồ	6	Pháp, Ý, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha, Hy Lạp, Thổ Nhĩ Kỳ

LME vs. CME

	Kinh tế thị trường tự do	Kinh tế thị trường có điều tiết
Ví dụ điển hình	Hoa Kỳ	Đức
Đặc trưng	Thị trường lao động cạnh tranh tự do, với tầng lớp quản lý được hưởng nhiều đặc quyền và quyền lực mặc cả của tập thể thấp, thị trường vốn phát triển ở trình độ cao.	Mặc cả giữa công đoàn và chia sẻ quyền lực trong nội bộ công ty, thị trường lao động tương đối cứng nhắc, đầu tư khá nhiều vào đào tạo kỹ năng lao động, có sự đoàn kết chặt chẽ trong mạng lưới liên doanh nghiệp hoặc tổ chức của giới chủ, v.v.
Thị trường	Nền tảng chính là thị trường tự do – thích hợp với những phát minh mới trên thị trường	Dựa vào những mối quan hệ phi thị trường để điều phối hoạt động giữa những nhân tố kinh tế để xây dựng năng lực cốt lõi của công ty – thích hợp với tiếp tục phát triển những phát minh đã có sẵn
Kết quả	Thành công trong những lĩnh vực có công nghệ cao và rủi ro cao	Thành công tạo ra đội ngũ lao động kỹ năng cao, lương cao, năng suất cao

VoC: Critics & Implication

- Những quốc gia khác nhau sẽ có những thể chế kinh tế, quan hệ giữa doanh nghiệp-công ty và cấu trúc doanh nghiệp khác nhau.
- Có thông lệ tốt nhất và duy nhất? – hoạt động/hiệu quả của một cấu trúc thể chế trong một lĩnh vực phụ thuộc vào cấu trúc thể chế trong những lĩnh vực khác. **Không có người thắng tuyệt đối!**
- VoC – là mô hình mang tính lý thuyết và khả năng quan sát yếu
- Ví dụ một số nước trong OECD không phù hợp với bất kỳ mô hình lý tưởng nào (vd. Pháp, Ý, v.v.)

Chủ đề thảo luận

- Thảo luận những dữ liệu hoặc quan điểm sau:
 1. Thế kỷ 20 – Một số quốc gia tăng thuế và tỉ lệ thuế trên GDP từ con số 10% tăng lên 40%. Nhiều quốc gia bùng nổ về số lượng chương trình quốc gia (vd. an sinh xã hội, giáo dục, v.v.)
 2. Những người theo chủ nghĩa tân tự do cho rằng “vấn đề của những nước chưa phát triển là không dựa vào cơ chế thị trường”

Cuộc tranh luận không có hồi kết:

Nên suy nghĩ về vai trò của nhà nước thế nào? Ủng hộ thị trường hay tăng cường thị trường? *Trong bối cảnh thị trường, vai trò hợp lý của nhà nước?*